

ЗА ЛАШТУНКАМИ В МУЗЕЇ

ІНШІ КНИЖКИ КЕЙТ АТКІНСОН

РУЇНИ БОГА
ЖИТТЯ ЗА ЖИТТЯМ
РОЗШИФРОВКА

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

KATE ATKINSON

BEHIND
THE SCENES
AT THE MUSEUM

A NOVEL

BLACK SWAN · LONDON · 1996

КЕЙТ АТКІНСОН

ЗА
ЛАШТУНКАМИ
В МУЗЕЇ

Р О М А Н

2-ге видання

*Переклала з англійської
Ярослава Стріха*

«НАШ ФОРМАТ» · КИЇВ · 2023

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

УДК 821.111+«364»

А92

Аткінсон Кейт

А92 За лаштунками в музеї : роман / пер. з англ. Ярослава Стріха. — 2-ге вид. —

К. : Наш Формат, 2023. — 352 с.

ISBN 978-617-8120-57-3 (паперове видання)

ISBN 978-617-7552-42-9 (електронне видання)

Головна героїня роману, Рубі Леннокс, починає опис життя від моменту зачаття, та з ходом сюжету виявляється, що розповідь про будь-кого із нас треба починати значно раніше: особиста історія нерозривно переплітається з великими подіями доби, міста складаються з нашарувань усіх епох, у які вони існували, а будь-яка сім'я принаймні наполовину складається з родинних скелетів у шафі.

Ця злегка сюрреалістична історія, де від трагедії до водевілю один крок, а римські легіонери сусідують із йоркширськими фермерами XIX століття та пілотами часів Другої світової війни, запрошує читачів до археологічних розкопок у родинній та історичній пам'яті.

УДК 821.111+«364»

Перекладено за виданням: Kate Atkinson. *Behind the Scenes at the Museum*
(London, Black Swan, 1996, ISBN 978-0-552-99618-1).

Літературна редакторка *Ольга Дубчак*. Коректорка *Дарина Вазинська*. Верстальниця *Вікторія Шелест*. Дизайнерка обкладинки *Ксенія Подольська*. Художня редакторка *Лілія Кобець*. Технічна редакторка *Ірина Щепіна*. Головна редакторка *Ольга Дубчак*.

Надруковано в Україні видавництвом «Наш Формат» у ПП «Юнісофт», вул. Морозова, 13 б, м. Харків, Україна, 61036. Свідоцтво ДК № 5747 від 06.11.2017. Замовлення № 387/05. Тираж 1000 пр. Підписано до друку 06.06.2023. Термін придатності необмежений. ТОВ «НФ», пров. Алли Горської, 5, м. Київ, Україна, 01032, (044) 222 53 49, pub@nashformat.ua, www.nashformat.ua. Свідоцтво ДК № 4722 від 19.05.2014. Висновок Держ. сан.-епідем. експертизи № 12.2-18-1/24128 від 19.10.2020.

Літературно-художнє видання

ISBN 978-617-8120-57-3 (паперове видання)

ISBN 978-617-7552-42-9 (електронне видання)

Усі права застережено. All rights reserved

© Kate Atkinson, 1995

© Стріха Я., пер. з англ., 2018

© ТОВ «НФ», виключна ліцензія на видання,
оригінал-макет, 2018

Зміст

Розділ перший

1951. Зачаття · 9

Розділ другий

1952. Народження · 36

Розділ третій

1953. Коронація · 69

Розділ четвертий

1956. Наймення речей · 100

Розділ п'ятий

1958. Інтерлюдія · 129

Розділ шостий

1959. Снігове пір'я · 154

Розділ сьомий

1960. Горимо! Горимо! · 179

Розділ восьмий

1963. Кільця Сатурна · 201

Розділ дев'ятий

1964. Канікули! · 224

Розділ десятий

1966. Весільні дзвони · 255

Розділ одинадцятий

1968. Мудрість · 288

Розділ дванадцятий

1970. Ламана англійська · 321

Розділ тринадцятий

1992. Спокута · 335

Присвячую Єві та Гелен

Із вдячністю моїй подрузі Фіоні Робертсон за допомогу

Розділ перший

1951

Зачаття

Я існую! Мене зачали під опівнічний дзвін годинника на камінній полиці в кімнаті по той бік коридора. Годинник належав колись моїй прабабусі (її звали Аліса), а тепер його втомлений дзвін відлічує, як я вхожу у світ. Мене починають творити з першим ударом і завершують із останнім, коли батько скочується з матері й поринає у сон без сновидінь завдяки п'яти пінтам гіркого елю із броварні «Джон Сміт», випитим у «Чаші пуншу» із друзями — Волтером і Бернардом Беллінґами. У мить, коли я перейшла із небуття в буття, мати вдавала, що спить, як вона часто робила у такі миті. Щоправда, батько мій суворой вдачі, тож його таке не спиняє.

Батька звати Джордж, і він років на десять старший за матір, яка зараз хропе на сусідній подушці. Мати звати Беренікою, але всі звуть її Банті.

Хіба ж «Банті» — ім'я для дорослої? А втім чи краще б мені повелося у матері з іншим іменем? У простушки Джейн, по-материнськи турботливої Марії? Чи, може, у якоїсь Аврори чи Камілли, жінки з романтичним іменем, а не кличкою, як зі сторінок коміксу для дівчаток? Проте вже пізно. Банті, звісно, ще кілька років зватимуть «мамочкою», однак за певний час не лишиться жодного іменника на позначення матері (мама, мамка,

мам, ма, мати, матінка, матуся), який і далі видавався б мені доречним, і я перестану її звати взагалі. Бідолашна Банті.

Наша оселя зветься «Над Крамничкою», що, строго кажучи, не зовсім точно описує ситуацію, адже кухня та їдальня на тому самому рівні, що й Крамничка, а топографія житла включає ще й сателітні території — Задній двір. Крамничка (зоомагазин) стоїть на одній зі стародавніх вуличок, над якими зловісно нависає Йоркський собор. Саме тут свого часу селилися перші друкарі й вітражних справ майстри, що наповнили міські вікна кольоровим світлом. IX Іспанський легіон, що підкорив північ, марширував нашою вулицею, *via praetoria* свого бастиону, перш ніж відійти в небуття. Тут народився Гай Фокс, за кілька вулиць звідси повісили Діка Турпіна, та й інший видатний герой — Робінзон Крузо — син нашого міста. Як знати, де тут реальність, а де — вигадка?

На цих вулицях роїться історія, і навіть будівлі, де розташований наш магазин, уже кількасот років — стіни перехняблені, підлога похила, як у середньовічній кімнаті сміху. Відколи прийшли римляни, не було такого часу, аби на цьому місці не стояло будинку, тож годі й казати, що тут є певна кількість легших за повітря мешканців, які кружляють під кроквами та бантинами, скорботно маячать у нас за спиною. Особливо рясно привидів на сходах, а сходів тут багато. Духам є про що попліткувати. Варто дослухатися — і почуєш, як плюскотить вода під веслами вікінгів, як гримлять бруківкою колеса диліжанса на Геррогейт, як човгають і тупцяють давно спочили ноги на балу в Асамблеї, як рипить перо преподобного Стерна.

Утім «Над Крамничкою» — це не лише географічна точка, а й самодостатнє неспокійне царство із примітивними законами і двома претендентами на престол — Джорджем і Банті.

Після зачаття Банті роздратована, але вона із цим відчуттям так зжилася, що, пововтузившись і покрутившись у ліжку, зрештою поринає у тривожну, обважнілу від снів дрімоту. У першу ніч у ролі моєї матері Банті могла обрати що завгодно із каталогу імперії снів, але зупинилася на смітниках.

У сні вона намагається перетягнути два важкі смітники через Задній двір. Час від часу вітер жбурляє їй пасма волосся на очі і в рот. Особливо багато клопотів доправляє один зі смітників, Банті аж здається, що в нього є норів, підозріло подібний до Джорджевого.

Різно сіпнувши один зі смітників, вона втрачає рівновагу, і той падає, гримить — грррюк, трррясь! — і випльовує свій вміст на заасфальтоване подвір'я. Відходи, переважно з магазину, розсипаються навколо — порожні мішечки від галетної суміші «Вілсонс», сплюснені коробки від насіння для птахів, бляшанки «Кітікету» і «Чаппі», у які напхали картопляного лушпиння і яєчної шкаралущі, не кажучи вже про загадкові згортки з газет, що виглядали так, ніби могли містити відрізані дитячі кінцівки. Попри безлад, Банті уві сні задоволена тим, як акуратно виглядає її мотлох, але коли вона нахиляється, щоб усе зібрати, то розуміє: за нею хтось рухається. О ні! Навіть не обертаючись, вона розуміє, що це смітник Джордж виріс до гротескних розмірів і нависає над нею, готовий засмоктати у брудні металеві надра...

Мені мимоволі здається, що цей сон не звістує нічого доброго. Я хочу маму, якій снитимуться інші сні. Сні про морозивні хмари, веселкові льодяники, сонце, що котиться небом, як золота колісниця... та байдуже, це початок нової ери. Іде третє травня, сьогодні король виступить на церемонії відкриття Британського фестивалю, а за вікном світанковий хор звістує моє прибуття.

У спів пташок у саду незабаром вривається скрекотання Папужки у зоомагазині, а тоді — ддррринь! Дзвонить будильник на тумбочці, Банті прокидається, ойкає, лупить по кнопці на годиннику. Якусь мить вона лежить непорушно і слухає звуки дому. Незабаром у лондонському фестивальному павільйоні, що називається Куполом відкриттів, залунають захоплені вигуки радісних англійців, які дивляться в майбутнє з оптимізмом, але наш дім тихий, як не рахувати пташиного свисту і щебету. Навіть наші привиди поснули, згорнувшись по кутках і витягнувшись на карнизах.

Тишу раптовим хропінням порушує Джордж, і від цього звуку якась примітивна частина його мозку прокидається. Він притискає Банті до ліжка й починає досліджувати той клапоть плоті, на який лягла його долоня (нічого цікавого, просто поперек, але під ним криється мій власний, мій особистий Купол відкриттів). Банті, втім, вдається випручатися з-під Джорджевої руки, вона й так уже витерпіла одні статеві зносини за останні дванадцять годин (я!), а займатися таким частіше, ніж раз на день, неприродно. Вона плентається до ванни, де різке світло відбивається від чорно-білої плитки і строкатої завіси і лупить ранкову шкіру так, що у дзеркалі зринають жаскі западини й тіні. У першу мить Банті виглядає як череп, у другу — як її власна мати. Вона не певна, що гірше.

Вона ревно чистить зуби, щоб позбутися присмаку пропахлої тютюном Джорджевої щетини, а тоді, щоб не осоромитися (це важливий для Банті концепт, хоча вона й не певна, перед ким їй має бути соромно), малює собі яскраву червону посмішку і щириться дзеркалу, припіднявши губи, аби перевірити, чи помада не розмазалася по зубах. Двійник із дзеркала жаско щириться їй у відповідь, але у 35-міліметрових мріях Банті в образі Вів'єн Лі крутиться перед трюмо.

Ось вона і готова вступити у свій перший день у статусі моєї матері. Вона спускається скрипучими сходами, що у землі фантазій перетворюються на парадні гвинтові сходи плантації — як я виявила, Банті взагалі чимало часу проводить у альтернативному світі мрій. Вона ступає тихо, бо не хоче нікого розбудити, особливо Джилліан. Джилліан весь час щось треба. Джилліан — це моя сестра. Їй вже майже три, вона дуже здивується, коли дізнається про мене.

Банті заварює собі чай на кухні за Крамничкою і насолоджується короткою ранковою часиною самотності. За мить вона принесе Джорджеві чашку чаю в ліжко — не з альтруїстичних міркувань, а щоб він подовше не плутався під ногами. Моя бідолашна матінка розчарувалася у шлюбі, він змінив її життя на гірше. Коли я ловлю її хвилю, то чую тільки нескінченний

монолог про домашню рутину: «Чому ніхто мене не попередив? Готувати! Прибирати! Працювати!». Аби ж то вона припинила скаржитися і знову помріяла, але вона не вгаває: «А діти, ну... недоспані ночі, капризи... та ще пологи!». Під час цього монологу вона не зводить погляду із правої нижньої конфорки на плиті й хитає головою, як Папужка у Крамниці. «Ну, хоч із цим покінчено...». (Сюрприз!)

Чайник починає свистіти, тож вона заливає окріп у брунатний заварковий чайничок і прихиляється до плитки, чекаючи, коли той завариться. Вона кривиться, намагаючись згадати, чому взагалі вийшла заміж за Джорджа.

Джордж і Банті познайомилися у 1944 році. Він не був головним претендентом на її руку і серце — ця честь належала американському сержантику Баку (моя бабця теж намучилася, перш ніж знайшла собі чоловіка під час війни), але йому відірвало ногу, коли він бавився протипіхотною міною («Цим янки — самі смішки», — скривився брат Банті, Кліффорд), тож його відправили назад у Канзас. Банті ще довго чекала, що Бак напише і запропонує розділити його життя у Канзасі, але більше від нього не було ні слуху ні духу. Так вона й дісталася Джорджеві. Банті навіть була подумала, що Джордж при двох ногах — це краще, ніж Бак при одній, але відтоді ця певність похитнулася. (Бак і Банті! На слух — прекрасна пара: аж стоять перед очима).

Якби ж то Бак забрав Банті до Канзасу, наші життя поточилися б геть інакше! Особливо моє. У 1945 році Джорджів батько звалився під трамвай у Лідсі й загинув, а Джордж успадкував родинний бізнес — зоомагазин. Він одружився з Банті в надії, що та допомагатиме у Крамниці, адже колись підробляла продавчиною, тільки не врахував, що вона не збиралася після заміжжя працювати. Цей конфлікт тягнутиметься роками.

Ось чай і заварився. Банті помішує ложечкою вміст чайника й наливає чашку собі. Це — моя перша чашка чаю. Мати сідає за стіл на кухні і знову поринає у мрії — де й діваються розчарування з Канзасом і весілля із Джорджем, де подавали чай і сендвічі з шинкою: натомість прозора фата тріпоче на літньому вітерці,

а під нею Банті у білій сукні з органзи, із талією в 45 сантиметрів і іншим носом. Чоловік, який стоїть при ній, неймовірно імпозантний і на диво схожий на Гері Купера, а себе Банті уявляє приблизно такою, як Селія Джонсон. Вони саме зливаються у пристрасному поцілунку на тлі цілої кучугури помаранчевого квіту, коли у мрію вторгається непрохана нотка реальності: хтось сіпає Банті за халат і починає пренеприємно скиглити.

Ось вона! Ось моя сестричка! Вона обхоплює Банті м'якими ручками і ніжками, від яких солодко пахне сном, дереться на пік Айгер матириного тіла і пригортається заспаним личком до холодної шиї. Банті розтискає кулачки, що вчепилися їй у волосся, й опускає Джилліан назад на підлогу.

— Злазь, — похмуро каже Банті, — не заважай мамі думати.

(Насправді мама не думає, а намагається уявити, що було б, якби ціла її родина зникла, а вона все почала спочатку). Бідолашка Джилліан!

Але Джилліан незабаром знову нагадує про себе — вона не з тих дітей, які лишають дорослих у спокої — тож не встигаємо ми випити чаю, як доводиться переключитися на її потреби. На сніданок Банті готує кашу, смажить грінки й варить яйця. Джордж ненавидить кашу: він любить бекон і сосиски, але в Банті живіт поболує (я знаю чимало інсайдерської інформації).

— Якщо хоче смаженого, то хай сам і готує, — бурмоче вона, плюскаючи ополоник грудкуватої каші в тарілку Джилліан. А тоді насипає другу миску (собі — може, трошки каші все ж подужає) — і третю. Це ж для кого? Для Золотокіски? Не для мене ж? І справді, не для мене, адже — от сюрприз — у мене є ще одна сестра! Це добрі новини, хоча вона якась похнюплена. Вона вже вмилася, вбралася у шкільну форму й навіть причесала волосся, підстрижене під пряме каре, яке геть їй не пасує. Їй п'ять, і звати її Патриція. Коли вона придивляється до каші у мисці, на її простуватому личку проступає розпач. Вона ненавидить кашу. А Джилліан глитає свою, як жадібна качка в однойменній книжечці.

— Не люблю каші, — сповіщає Патриція мамі. Це вона вперше зважується на такий рішучий крок, коли мова заходить про

кашу: зазвичай вона просто мене її ложкою, доки на їжу не лишається часу.

— Що ти сказала? — слова Банті падають на лінолеум, як крижинки (наша мама зранку не людина).

— Я не люблю каші, — повторює Патриція з ноткою сумніву.

Банті сичить, швидко, як змія:

— А я дітей не люблю, і що тут поробиш?

Вона, звісно, жартує. Жартує ж?

Звідки в мене таке дивне відчуття, ніби мені до спини пришито тінь, ніби я тут не сама? Невже мене переслідує привид-ембріон?

— Наглянь за Крамничкою, Бант! — (Бант? Це ще гірше).

І пішов собі. Ані слова більше не сказав! Банті закипає — «Міг би хоч спитати: а чи не проти ти, Банті, зробити мені послугу й наглянути за моєю Крамничкою? Я, звісно, була би проти, ще й як проти. Проте наглянула б, авжеж. Тільки чому кажуть наглядати? На що тут глядіти? За цим прилавком світу божого не видно».

У спілкуванні з клієнтами Банті вчувається якась непристойна неперебірливість, ніби насправді вона не собачі харчі, кошенят і папужок продає, а себе. Бодай коли працювала на містера Саймона («Моделія — високоякісний дамський модний одяг»), то мала справу з нормальними речами: сукнями, корсетами, капелюшками. А що нормального у папужці? Та й, крім того, весь час бути ввічливою з усіма — це *ненормально*. (А ось у Джорджа природжений хист — цей базікає, повторює ту саму фразу про погоду по двадцять разів за ранок, підлабузнюється, підлизується, посміхається, а тоді зриває маску, щойно опиняється за лаштунками. Діти крамарів — ось, наприклад, я і Чехов — назажди травмовані тим, що бачили, як принижуються їхні батьки).

Банті вирішує, що поговорить із Джорджем, нагадає, що вона — жінка і мати, а не безкоштовна робоча сила. І де він увесь час вештає? Вічно кудись завіється у якихось загадкових справах. Так далі бути не може. Вона вмостилася за прилавком і заклаца-

ла спицями №9, ніби була з тих жінок, які в'язали при гільйотині, а Джорджа саме мали стратити. Краще плела би мені на майбутнє крихітні вдяганочки, мереживні шалики, светрики з рожевими зав'язочками і червоні ботики, щоб шлях мені стелився легкий. Крамнична Кицька — тлуста тигряста тварюка, що днями злостиво нипає прилавком — заскакує їй на коліна, і вона поквапцем спихає її на підлогу. Інколи Банті здається, ніби цілий світ намагається на неї вибратися.

— Крамничка!

Це повернувся Джордж. Папужки злітають, метаются клітками.

Крамничка! Чому взагалі «Крамничка»? Джордж і Банті завжди так кажуть, коли заходять у двері — але ж так покупці мають думати, не продавці. Може, вони так вітаються, але чому тоді називний відмінок, а не кличний («Вітаю, Крамничко!»)? Може, вони запевняють зоомагазин, що він і далі існує? Чи запевняють у тому самому себе? Удають, наче вони тут покупці? Але нащо прикидатися тим, кого ненавидиш? «Крамничка!» Боюся, це так і лишиться одвічною екзистенційною таїною.

Ось ми і звільняємося з галер (Банті щойно продала Крамничну Кицьку, але Джорджу не каже — бідолашна Кицька), тож тепер можна вийти й дослідити світ за межами Крамнички. Для початку треба здійснити ритуал вбирання Джилліан, щоб та не загинула у чужинській атмосфері поза нашими стінами. Банті не довіряє травню, тож нову, як у янголятка, шкіру Джилліан надійно впаковують у ліф. Далі — нижня спідничка, товстий червоний вовняний светр, який сплела сама Банті, що ні миті не сидить без діла, тоді червона спідниця і високі білі бавовняні шкарпетки, що перетискають пухкі ніжки. Нарешті Банті вдягає на доньку блідо-блакитну курточку з білим оксамитовим комірцем і білу вовняну шапочку на стьожках, що врізаються у подвійне підборіддя. А ось я вільна, оголена, нічим не прикрашена. Мені поки що не треба рукавичок і шапочок, тільки теплі покірні глибини тіла Банті, яке досі не розуміє, яку безцінну ношу йому довірено.

Патрицію-каші-не-буде Джордж кілька годин тому завів до школи, і тепер вона стоїть на дитячому майданчику, п'є молоко із пляшечки, повторює таблицю множення на чотири (вона старанна учениця) й намагається зрозуміти, чому її ніхто не запрошує поплигати через скакалку. Їй тільки п'ять років, а вже біла ворона! А три п'ятих родини йдуть по Блейк-стрит до Музейного ботсаду, чи то пак, Банті йде, я пливу, а Джилліан їде на новенькому триколісному велосипеді — сама наполягла, щоб його взяли. Банті завжди здавалося, ніби парки потурають лінкам, що даремно гають час: такі діри в бутті, де тільки повітря, світло і пташки. Невже цю пустку не можна заповнити чимось корисним — скажімо, домашньою роботою?

Домашньої роботи не можна відкладати. А з іншого боку, діти наче мусять гратися у парку — Банті це вчитала в розділі «Виховання дитини» у книжці «Порадниця господині» і тому, зціпивши зуби, присвячує певну кількість часу свіжому повітрю й неохоче віддає зароблений тяжкою працею шестипенсовик на вході до Музейного ботсаду, адже це гарантує, що свіже повітря в нас ексклюзивне.

Мій перший день! На деревах у ботсаду розпускається молоде листя, а небо над головою в Банті рівне і блакитне, підніми руку — і торкнешся (хоча вона цього робити не стане). Небом котяться білі хмари, кошлаті, як ягнята. Ми — у раю зразка Кватроченто. Над головами ширяють і щебечуть пташки, напружуючи крихітні м'язи: мініатюрні янголи несуть благу вість, птиці-Гавриїли злітаються сповістити про мою появу! Алілуя!

Та Банті нічого не помічає. Вона не зводить погляду із Джилліан, яка петляє стежками відповідно до лише їй відомого плану. Я боюся, що Джилліан загубиться серед клумб. За огорожею ботсаду зблискує широка спокійна ріка, а перед нами біліють різьблені руїни абатства святої Марії. З мурів у траву нам під ноги із криком спурхує павич. О, прекрасний новий світе, у якому блукають такі істоти!

Траву в парку підстригає двоє чоловіг — назвімо їх Берт і Альф. Забачивши Джилліан, вони спиняються і, на мить ви-

мкнувши велетенську газонокосилку, проводять її поглядом, не приховуючи задоволення. Берт і Альф на війні служили в одному полку, разом танцювали під музику Ела Боуллі, разом увивалися за дівчатами (дуже схожими на Банті), а тепер разом косять траву. Їм інколи здається, що їхнє життя склалося не дуже справедливо, але вигляд Джилліан чомусь примиряє їх із долею. (Джилліан, як співається у тій пісеньці, гарненька, миленька, добренька й веселенька, як і пристало дитині, народженій недільної днини — і в 1951 році вона справді така і є, хоча, на жаль, уже незабаром втратить ці риси). Чиста як нова копійка чи щойно розгорнутий брусок мила, вона мовби символізує все, заради чого вони йшли на війну — наша Джилліан як обіцянка майбутнього. (Майбутнє виявиться коротким, бо у 1959 році її переїде новенький синій автомобіль «гілман гаскі», проте звідки нам це знати? Наша родина взагалі генетично схильна до нещасних випадків — найчастіше гинемо під колесами чи підриваємося на міні).

А ось Банті (нашу матір, квіт англійського жіноцтва) увага Берта й Альфа дратує. (А в неї взагалі бувають інші емоції?) «Та хай би вже косили ту срану траву», — думає вона, ховаючи думки за яскравою штучною посмішкою.

Час іти! З Банті неробства досить, треба пройтися крамницями інших людей. Вона готується, що Джилліан зараз влаштує сцену, бо Джилліан завжди влаштовує сцени. Їй вдається витягнути доньку з клумби й наставити на путь праведний, але Джилліан не знає, що гайнує безцінний час, і далі крутить педалі повільно: то на квітку задивиться, то камінця підніме, то питання поставить. Банті утримує незворушну міну безжурної мовчазної Мадонни, доки може, а тоді закипає й сіпає велосипед за кермо, щоб пришвидшити доньку. Результат — катастрофа: Джилліан летить на землю купкою біло-блакитного клоччя, ще на льоту набирає повні легені повітря й починає репетувати. Я знічена: мені теж доведеться навчитися так робити?

Банті силою підіймає Джилліан на ноги і вдає, що не помічає обдертих долонь і колін. (Банті ставиться до болю і, власне кажу-

чи, будь-яких емоцій так, ніби це — симптом розладу особистості). Болісно свідомо того, що за нами спостерігають Берт і Альф, мати натягує солодку посмішку й шепоче Джилліан на вухо, що купить їй цукерок, якщо та перестане плакати. Джилліан одразу затикає рота кулачком. З неї вийде добра сестра? Це — добра мати?

Банті виходить із ботсаду з гордо піднятою головою, однією рукою тягне Джилліан, другою — велосипед. Берт і Альф знову беруться косити траву, не промовивши ані слова. Легенький вітерець куйовдить молоде листя на деревах, знаходить забуту на лавочці ранкову газету. На передовиці мигтить вежа «Скайлон», як місто майбутнього, Оз у жанрі наукової фантастики. Мене вона не дуже цікавить — я шулюся в потоках неприємних хімікатів, які організм Банті виробив унаслідок скандалу з велосипедом.

— Що тобі дати, любонько? — реве м'ясник. — Добрячий кусник червоного м'яса, еге ж?

Він хтиво підморгує мамі, яка вдає, що оглухла, а решта покупців аж заточується від сміху. Покупці люблять Волтера, він поводить, як поведився би м'ясник у кінокомедії — у брудному біло-синьому фартуху й солом'яному капелюху він виглядає як автопародія. Сам він кокні, а отже, представляє у серці Йоркширу щось загрозливе й чуже. У особистому бестіарії Банті (усі чоловіки — бестії) він — свиня: лискуча шкіра туго напинається на пишній жирній плоті. Банті, що саме опинилася в голові черги, просить стейк і нирки найнейтральнішим своїм тоном, а м'ясник усе одно регоче, ніби вона сказала щось солоненьке.

— Щоб старому свому підняти дух, га? — реве він. Банті присідає й сіпає шнурки Джилліан, аби лиш ніхто не побачив, як вона зашарілася. — Для тебе, кралечко, шо захош.

Волтер щирить зуби, а тоді раптово вихоплює звідкись веле-тенського ножа й починає гострити, не зводячи погляду з Банті. Вона не підводиться, скільки може, вдає, що веде із Джилліан розмову, посміхається і киває, ніби донька сказала щось дуже ці-

каве. (А насправді, звісно, вона пропускає повз вуха все, що ми кажемо, — крім хамства).

М'ясник починає гучно насвистувати арію тореадора з «Кармен» і влаштовує цілий спектакль, картинно зважаючи на доло-ні важку слизьку нирку.

— Тобі б у театрі виступати, Волтере, — долинає голос із хвос-та черги, і решта крамниці погоджується.

Банті знову випросталася, і їй спадає на думку, що нирка, яку Волтер перекидає з руки в руку, тривожно схожа на тестикули. (Вона, звісно, не знає слова «тестикули», бо належить до того покоління жінок, яке ще не вивчило правильних анатомічних термінів).

Волтер жбурляє нирку на дошку й починає нарізати, оруднуючи ножом приголомшливо вправно. Захоплені глядачі колектив-но переводять подих.

Якби на те її воля, Банті ходила б до іншого м'ясника, от тільки Волтерова крамничка — неподалік від нашої, а сам він не лише побратим, а й Джорджів приятель, хоча з Банті вони — просто знайомі. Слово «знайомі» їй подобається, є в ньому щось шикарне, та ще й не передбачає таких витрат часу, як дружба. Хай там як, Волтера складно утримати на відстані витягнутої руки, що Банті знає з гіркого досвіду, адже м'ясник кілька разів затискав її у куток за машиною для виготовлення ковбасок при задній стіні крамниці. Джордж із Волтером раз у раз роблять один одному «послуги» — Волтер і зараз робить їм послугу, ви-творюючи перед цілою крамницею фокуси, внаслідок яких Банті відважать значно більше стейку, ніж годилося б за талоном. А ще у Волтера репутація бабія, тож Банті геть не в захваті від того, що Джордж проводить із ним стільки часу. На словах Джордж ніби гребує його походеньками, але Банті підозрює, що в дійсності ні. Їй більше подобається інший Джорджів приятель — Бернард Беллінг, який торгує сантехнікою і, на відміну від Волтера, не то-чить на людях улесливих лясів.